



# Martin Elvstrøm-Vieth prædiken 1. søndag i fasten

**Taler**

Martin Elvstrøm-Vieth  
Sognepræst

**Dato**

26. februar 2023

**Sted**

Godthaabskirken,  
Frederiksberg

**Omstændigheder****Prædikentekst**

Matthæusevangeliet kapitel 4, vers 1-11

1. s. i fasten – Stå mig bi, når fjenden frister, ræk mig hånd når øjet brister  
AMEN

En blækklat på væggen. Det hører med til attraktionen skulle man besøge et tysk slot i Thüringen. Nu er det heller ikke nogen almindelig klat. Den holder sig godt. Sidste år var den 500 år gammel. Det er heller ikke et tilfældigt slot. Det var nemlig her, der gemte sig en Junker Jörg alias Martin Luther. For 500 år siden sad han nemlig på slottet Wartburg og oversatte Bibelen. Om natten, siges det, trængte noget der lignede en engel sig på, forstyrrede hans arbejde. Luther skulle efter sigende have råbt, hvad Jesus slutter med i dag: vig bag mig, satan – for herefter, ja, at kyle blækhuset efter skikkelsen. Derfor klatten på væggen. Om den så er blevet malet over adskillige gange. Det er den. Turister vil stadig se den – og så er det et faktum, at for Luther var djævelen lige så meget en realitet som det blækhus, han smed i dens retning. En formidabel modstander, omtalte han den som, ja, større end alle de andre, han var i clinch med. ”De irriterer mig kun,” sagde han. ”Djævelen, derimod, kan konfrontere mig med væsentlige teologiske argumenter.” Så ægte eller ej, det fortæller blækklatten på væggen. Og vi kan spørge 500 år efter – hvad var det Luther søgte at ramme? Var det en vrangforestilling? Var det en hallucination, opstået ved at sove dårligt? Så han spøgelse? Eller måske Pave Leo X? Ham der havde lyst ham i band. Det nemmeste ville være at forklare Luthers forhold til djævelen med alt hvad tiden siden har givet os af psykologisk indsigt.

Men i dag skal det ikke være nemt.

Hvor mange der så end måtte stå af, ryste på hovedet over at denne prædikant forudsætter, at det rent faktisk var en djævel, der var på spil i og omkring Luther. Teologisk en lige så formidabel modstander som den, der i dag opsøger Jesus i ørkenen med et stort kendskab til Bibelen. Den kunne vi også vælge at bortforklare. Har man som Jesus fastet i 40 dage og nætter, ville der i hvert fald ikke være noget at sige til, at man begynder at se og høre ting. Tænk bare på, hvad det gør ved os andre at springe et enkelt måltid over.

I ørkenen er der godt nok ikke noget blæk at kaste med. Men der er den samme gådefulde skikkelse at vende sig mod. Mere end en tanke. En isme, et fænomen. Ja, større end en indre monolog a la den vi selv kan have, når vi overvejer et eller andet for og imod. Nej, det er fanden selv. Og bare for at gøre det lidt sværere ved jeg ikke helt, hvordan vi skal omtale vedkommende. Er det en han? En hun? Er det en hund (vov)– sådan kunne Luther til tider opfatte det. Er det en den eller et det? Nogen eller noget? Ja, det er sådan set lige meget, hvad vi kalder det. Det må bare ikke reduceres til et ”nå-ja-sådan-tænkte-man-i-gamle-dage-fordi-man-ikke-vidste-bedre.” For med forfatter Søren Ulrik Thomsens ord, om det så unddrager sig rationel forståelse er djævelen lige så virkelig som Ishavet og Empire State Building. Ja, så meget, vil jeg blive ved med at hævde, at vi kun gør den en tjeneste ved at tvivle på dens eksistens. Djævelen stortrives i forvirring. Og vi har lige så lidt sprog i dag til at forklare det ondes eksistens som de havde dengang. Om vi så ikke har været oppe i Empire State Building. Den står til troende. Om vi endnu ikke har badet i Ishavet. Det er stadig koldt. Og djævelen, ja, den forsøger til denne dag at styre os væk fra Gud. Heri består hele dens banale virksomhed. At pege vort sind og tanke i retning af forvrængede sandheder. Og dens største triumf? Ja, den spiller djævelen faktisk i dag overfor Jesus. Det kan sammenfattes kort. Tænk på dig selv. Du er sulten. Brug din magt til at blive mæt. Du er i tvivl. Lad Gud vise, at Han er der for dig. Du er tjener. Hvad med i stedet at få magt over hele jorden? Sådan masserer djævelen langsomt Jesus, vel at mærke, tilsat skriftsteder. Og man forstår Luther, når han i djævelen ser en fremragende modstander. Fordi retorisk kan man næsten ikke argumentere bedre end med et: det står i Bibelen. Ja, man kan – har historien vist - forfægte nærmest hvad som helst, hvis man bare kan henvise til et Skriftsted. Heldigvis kan Jesus også sine Hellige Skrifter. Han kan derfor hele tiden stikke djævelen. Ikke mindst hvor det er allersværest. Ligesom nemlig djævelen lukrerer på forvirring, så har den altid nemmest adgang til os, når vi er under pres. Her finder den en dør på klem. Her er vores principper nemlig allermost sårbare. Det er så nemt at stå for noget, hvor der er vindstille. Men så

snart det begynder at blæse, skal der faktisk ikke så meget til, før vi bøjer af på idealerne. Og en dæmonisk stemme kan med eller uden Bibel-citater argumentere for, at vi faktisk bliver nødt til at gøre det, vi ellers havde forsvoret. Men du sagde ... Ja, men situationen er en anden.

Og det kunne sagtens også være sket i ørkenen i dag. Historien om Jesus kunne meget vel være endt her. Før den overhovedet var kommet i gang. Hvis bare Han havde overgivet sig til djævelens logik – tænk på dig selv. Men lige der, hvor det er mest nærliggende, der tænker Han på os. Lige der, hvor djævelen vil krone Ham til konge, der forbliver Han tjener. Hvor Han kunne sige ja, Han siger nej. Han gør det modsatte af Adam, Eva og alle os andre svage sjæle, for den sags skyld. Os der med Oscar Wilde kan modstå alt bortset fra fristelser. Men med det kan vi svagt skimte korset allerede den første søndag i fasten. Fordi Jesus drejer ikke fra. I det mest afgørende øjeblik, valgte Han netop ikke sig selv.

Da forlod djævelen Ham, slutter det derfor. Lukas med tilføjelsen ”for en tid.” Den vender nemlig altid tilbage. Der skal bare være en lille smule forvirring, om den findes. Eller vi er pressede nok. Eller om vi nærmer os Guds Ord. Her beder han, hun, den, det os om ikke at høre efter. Lyt til mig i stedet. Så får du det at vide, du gerne vil høre. Eller det der passer ind i din dagsorden. Med fuld plade på Bibelcitater. Ja tænk engang: djævelen er så velbevandret i Guds Ord, at den er i stand til at bruge det imod Ham. Jeg er faktisk ikke sikker på, vi der til dagligt beskæftiger os med Bibelen kender den lige så godt som de kræfter, der vil af med den.

Men vi har selvfølgelig blækhuset at kaste med. Vi skal bare være indstillet på, at der godt kan blive kylet noget tilbage. Det skete faktisk engang i indre by. En sensommeraften i 1826 helt nøjagtigt. I en bygning blev ruderne pludselig knust indefra. Og så blev der ellers kastet alt muligt ud af dem mod de forbipasserende. Tørv, kartofler. Der hørtes, sagde man, en djævelsk latter, ugudelige skældsord. Nogle havde end da set ildglødende øjne. Og historien blev ikke mindre af, at der var tomt i ejendommen, da politiet endelige ransagede den. Gadens navn? – *Laksegade* såmænd. Her var fanden løs i 1826. Lidt over 300 år efter Luther kylede med blækhus. Der tyredes der tilbage. Nok kun, må vi slutte, som en drengestreg, men fanden er virkelig løs i ørkenen i dag. Lige så meget en realitet som Empire State Building og Ishavet. Lige så optaget af at få os til at bøje af i forhold til Gud. Ligeså stålsat på at få Jesus til at droppe sit kors. Men det lykkes ikke. For det Ord han, hun, den, det kaster i Hans retning – som

fanden i Laksegade - får han, hun, den det lige tilbage i synet. Som et blækhus på Wartburg.

Og vi må ånde lettede op. Fordi lige der, hvor Jesus havde chancen for at lukke sin historie om sig selv, der åbnede Han den i stedet for os. Hvor Han kunne gå egne veje, lod Han den fortsætte i vores retning. Det vil fanden selvfølgelig gøre alt for at fordreje. Den skal nok vende tilbage. Men den kan rammes. Og skulle vi ikke have lyst til at skrubbe blæk af væggen derhjemme – Luther har også sagt, at djævelen hader salmesang. Syng derfor nu om lidt – for Himlens skyld. Om I sidder her eller lytter med i radioen. Syng ham, hende, den det ad helvedes til, og se så endelig en ussel skikkelse slingre forvirret ned ad Laksegade med et blå øje. Et vig bag mig satan i øret. For med den gamle børneremse – hun smurte det med blæk, så gik det hele væk.

A M E N

**Kilde**

Manuskript tilsendt af taleren

**Kildetype**

Digitalt manuskript

**Tags**

1. søndag i fasten, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

**URI**

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-elvstroem-vieth-praediken-1-soendag-i-fasten>